

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs II. Vtrum in Deo sint plures ideæ. art. 2

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

naturas. Licet enim tales eas producat, quales praecognoscit, imo eadem producat, quas praecognoscit, non tamen eas, sed suam solam essentiam in earum effectione sibi imitanda proponit, neque Dei executrix potentia ab eis dirigitur obiective, sed a sola divina essentia, neque Deus ex eis modum fabricandi res, sed ex sua essentia elicit: quae tamen ad ideam rationem necessaria sunt.

Ad secundum. Ad secundum neganda est in primis maior: artifex enim creatus sumit cognitionem a rebus ipsis, ex naturisque earum conicit modum, quo possunt produci: Deus autem neque sumit cognitionem a rebus, neque ex rebus ipsis intelligit modum, quo possunt produci, sed ex sua essentia, ut explicatum est: quare non est par ratio, ut eadem naturae rerum praecognoscatur, quae sunt verae ideae in mente artificis creati, sunt etiam tales in mente divina. Deinde negatur minor. Ad primam vero probationem dicendum est, sanitatem, quae est in materia, fieri a sanitate, quae est in anima, non tamen ab eadem numero sanitate animo concepta, sed ab alio numero diversae ab ea, quae in materia producit, ut diximus. Fortè tamen eo loco Aristoteles nomine, *sanitatis in anima*, non intelligit sanitatem obiectivè conceptam, quae est idea in acceptione, de qua nunc loquimur, sed artem producendi sanitatem, quam appellat sanitatem in anima, & est in medico principium efficiens sanitatem hominis aegroti. Ad secundam dicendum est, artefactum simile rei producendae praecognoscitur, aut etiam rem ipsam, cuius effigiem intendit artifex exprimere, esse illi ideam eius artefacti, quod producere vult, non verò ipsammet naturam artefacti efficiendi. Reliqua argumenti pars solum probat, naturam artefacti praecognoscitur esse sufficientem ideam comparatione artificis creati, si daretur praecognoscitur, ut in tertia conclusione asserimus.

Ad tertium. Ad tertium concessa maiori, ad minorem dicendum est, agens per intellectum, non eò differre ab eo, quod non agit per intellectum, quod semper praecognoscatur rem producendam, sed quod praecognoscatur vel ipsam, vel aliam similem, quam intendat imitari: neque esse opus, ut praecognoscatur, quinam numero effectus orietur ad imitationem exemplaris, quod praecognoscitur, sed satis esse, si intelligat quemdam singularem indeterminatè esse futurum, quem tanquam finem suae actionis intendat.

Ad quartum. Ad primam partem quarti argumenti neganda est maior, nempe ad perfectam rationem ideae necessariam esse perfectam rationem imitationis, de qua argumentum procedit. Quando namque causa agens per intellectum est aequivoca, neque accipit cognitionem a rebus, sed in sua essentia praecognoscitur modum operandi, ut est Deus, satis est, si effectus suo modo ideam imitetur tanquam participatio quaedam illius in ea virtute, ac eminenter contenta. Ad secundam partem neganda est maior: ad rationem namque ideae satis est, si ipsa sit eminenter id, quod ad illius imitationem producendum est: cum enim res producenda in ea eminenter, tanquam participatio quaedam illius, contineatur, ita eandem suo modo imitari potest.

Ad quintum. Ad quintum dicendum est, illud habere rationem ideae, ex cuius inspectione sufficienter modus agendi elicitur: talis autem est essentia divina comparatione intellectus increati, ut ostensum est. Etenim Deus non ex naturis creaturarum cognitis venatur modum, quo efficiendae ex sunt, sed ex sua essentia inspectione: utrumque tamen in sua essentia contempletur, & modum ipsius efficiendi, &

Molina in D. Thom.

A crea turas ipsas, quae effici possunt: neque talem modum potest cognoscere, quin eadem creaturas tanquam terminum operationis agnoscat, quippe cum actio cognosci nequeat, non cognito termino, a quo essentia liter dependet. Ad formam ergo argumenti dicendum est, maiorem esse veram, si intelligatur, illud esse ideam, quo cognito, & sublato quocumque alio obiecto, quod non cognoscatur in illo, & a quo pendet actus cognitionis modi operandi tanquam a termino, artiffex potest operari: sed tunc minor non inferuit instituto: quoniam creaturae cognoscuntur in essentia, implicatque essentiam comprehendere, & creaturas in ea non cognosci, aut Deum aliter, quam in sua essentia, cognoscere creaturas. Praeterea, a creaturis tanquam a termino pendet cognitio modi efficiendi creaturas. Quod enim, si per impossibile Deus ignoraret creaturas, non posset eas producere, non est ex eo, quod Deus ex cognitione suae essentiae re ipsa non habeat sufficientem cognitionem ad agendum, sed quod, ea hypothese impossibili data, non posset cognoscere modum efficiendi creaturas, eò quod fieri nequeat, ut actio, ignorato termino, cognoscatur.

Circa argumenta, quibus confirmata est opinio Divi Thomae, animaduvertenda sunt quae sequuntur. Circa primum quidem, de ratione exemplaris non esse, ut sit distinctum a re, cuius est exemplar: ut etenim conclusione tertia dictum est, si Deus artificis infunderet cognitionem eiusdem numero artefacti, quod produceretur est, illud ita praecognoscitur esset idea, & exemplar sui ipsius quando producit. Circa secundum verò notandum, ideas divinas esse quidem Deo rationes obiectivas cognoscendi res ad illarum imitationem producendas: ideas verò aliorum artificum id necessarium non habere, ut paulò ante explicatum est. Circa tertium autem notandum, nullum esse incommodum, si idem, ut praecognoscitur, sui ipsius admodum causarum moralium principium sit: sicut etiam sanitas praecognoscitur causa est sui ipsius in genere causae finalis, a lumptione verò positionis in genere causae efficientis producitur.

De opinione, quam Caietanus hoc loco tribuit Scoto, nempe quod asseruerit, res ex aternitate productas esse in quodam esse cognito diminuto, quaestione precedente articulo 5. diximus, quid censendum esset.

Quae sint observanda circa argumenta pro D. Thomae opinione proposita.

ARTICVLVS II.

Virum in Deo sint plures ideae.

Qui affirmant, ideas divinas nihil aliud esse, quam naturas ipsas rerum praecognoscitur, faciliè in Deo esse plures ideas defendunt.

Imò inde sumunt argumentum ad probandum, ideas in Deo non esse essentiam divinam, quae est una & simplicissima, sed esse ipsas naturas rerum a Deo praecognoscitur, quae plures sunt.

F Quod autem essentia divina habere non possit ratione plurium idearum, suaderi potest. Primum, quoniam idea est nomen connotativum, ut superiori disputatione vidimus, formaliter significans respectum imitabilitatis, & materialiter id, quod tale respectum fundat: sed, ut nomen connotativum dicatur pluraliter, non satis est pluralitas significati formalis, sed simul etiam necessaria est pluralitas significati materialis, ut ostendimus quando de excellentissima Trinitate erit sermo: cum ergo essentia divina,

Partis, quae negat probationem.

quæ diuerfos respectus imitabilitatis comparatione. A diuersarum creaturarum fundar, si vna & simplicissima, sit, vt in Deo non sint plures ideæ, sed vna tantum omnium creaturarum.

Secundò.

Secundò, sicut idea alio atque alio respectu rationis respicit alias atque alias creaturas, ita scientia diuina alio atque alio respectu rationis respicit aliam atque aliam creaturam: sed hoc nihil impediens, dicimus in Deo esse vnam tantum scientiam propter identitatem actus, in quo illi respectus fundantur: ergo pari ratione dicendum est in Deo esse vnam tantum ideam propter identitatem essentia, in qua diuersi illi respectus, tamquam in proprio fundamento, reperiuntur.

Plures in Deo esse Ideas.

Communis Patrum sententia est, esse in Deo plures ideas, vt ex testimoniis Dionysij & Augustini articulo præcedente, disputatione prima & secunda patet manifestum, easque formaliter esse in Deo, imò esse ipsum Deum. Posset tamen forte aliquis contendere eos affirmasse, esse in Deo plures ideas, non simpliciter, sed ex parte rerum, quæ essentiam diuinam imitantur. Quo pacto cum in Deo sit vnica simplicissima volitio: Plalmo tamen centesimo decimo, ratione diuersorum obiectorum, quæ liberè ab eo voluta sunt, dicitur: *Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates eius.* Posset etiam aliquis dicere, & ferè in idem recidit, Patres affirmasse esse in Deo plures ideas, non simpliciter, sed solum quoad significatum formale, nempe quoad respectus imitabilitatis: simpliciter tamen esse vnam tantum ideam, nempe vnam simplicissimam essentiam diuinam fundantem eos omnes respectus imitabilitatis comparatione diuersarum creaturarum. Quæ admodum Deus, vnus tantum creator, vna causa, & vnus Dominus, comparatione omnium creaturarum dicitur, licet alio atque alio respectu eas omnes respiciat.

Puto tamen Dionysium, Augustinum, D. Thomam, & alios Patres longè aliud voluisse, nempe simpliciter, atque ex proprietate sermonis, in Deo plures ideas ponendas esse. Pro cuius rei intelligentia sciendum est, quamuis ad pluralitatem nominis concreti, necessaria sit pluralitas significati materialis, attamen pro natura significati formalis maiorem vel minorem pluralitatem esse exigendam in significato materiali. Vt enim aliqua dicantur plura alba, necessaria est multitudo subiectorum à se mutuo separatorum. Etenim in Socrate substantia, & quantitas non dicuntur plura alba, sed vnum album, cum inter se disiuncta non sint. At verò, vt aliqua dicantur plura genera, non est necessaria tanta diuersitas in fundamentis. Concedimus namque in Socrate esse plura genera, substantiamque esse vnum genus, corpus verò, quod includit substantiam, esse aliud, viuens aliud, & ita de cæteris, quæ in recta serie predicamentali disponuntur, & in eo essentialiter includuntur. Quia ergo respectus imitabilitatis, quo essentia diuina respicit naturam humanam, fundatur in essentia diuina, vt præcisè continet eminenter naturam humanam, & respectus imitabilitatis, quo ad naturam equinam refertur, fundatur in essentia diuina, vt præcisè continet eminenter naturam equinam, quo pacto distincta est ratio à seipsa, vt continet naturam humanam, atque ita de cæteris naturis, sit, vt distinctio illa rationis, ac pluralitas ex parte fundamentorum sufficiens sit, vt simpliciter, & in rigore concedamus in Deo esse plures ideas: quemadmodum in Deo concedimus esse plura attributa, cum tamen inter illa solum sit distinctio rationis. Hanc rationem defendendi pluralitatem

idearum in Deo innuit Capreolus in 1. dist. 36. q. 7.

Ad primum ergo argumentum in oppositum, concessa maiori & minori, neganda est consequentia. Licet enim essentia diuina sit vna & simplicissima, ipsa tamen, vt virtute & eminenter continet perfectionem naturæ humanæ, vt verò continet perfectionem naturæ equinæ, est aliud fundamentum imitabilitatis comparatione naturæ humanæ, atque adeo vna idea naturæ humanæ, vt verò continet perfectionem naturæ equinæ, est aliud fundamentum imitabilitatis comparatione naturæ equinæ, non quidem ex natura rei, sed ratione tantum distinctum à præcedente, ac proinde est alia idea naturæ equinæ. Quare simplicitas summa essentia diuinae admittit pluralitatem secundum rationem fundamentorum diuersorum respectuum imitabilitatis ad plures creaturas, quantum, pro ratione talium respectuum, est satis, atque adeo pluralitatem idearum non excludit.

Ad primum argumentum.

Ad secundum argumentum neganda est consequentia, ratio est, quoniam scientia est nomen abstractum significans ipsum actum sciendi: cum autem hic sit vnus tantum in Deo, sit, vt in Deo vnica tantum sit scientia respiciens plures creaturas. Idea verò est nomen concretum significans de formali respectu imitabilitatis: quare cum in Deo sint plures respectus, & plura fundamenta inter se ratione distincta, quantum, pro ratione ipsorum respectuum, est satis, sit, vt in Deo simpliciter & absolute plures ideæ constituendæ sint.

Ad secundum.

Quo loco animaduerte, cum idea, etiam vt de arte diuina dicitur, sit nomen cōnotatiuum, & in arte diuina non minus esse possit distinctio rationis, si ad ea, quæ illam imitari & participare possunt, referatur, quàm in essentia diuina, consequens esse, vt licet in Deo sit vna tantum ars ac scientia, illa tamen, non minus quàm essentia, habere possit rationem plurium idearum comparatione diuersarum creaturarum: quò fit, vt in vtraque acceptio ideæ articulo præcedente explicata, concedenda sit in Deo pluralitas idearum.

ARTICVLVS III.

Vtrum in Deo sint ideæ omnium quæ cognoscit.

D V o explicanda sunt hoc loco. Vnum, quarum rerum ideæ in Deo sint. Alterum, quibus rebus in eo distinctæ ideæ respondeant.

Sit ergo prima conclusio. Si sit sermo de idea pro exemplari, quo Deus actu vtiatur ad agendum, in Deo solum est idea eorum, quæ sunt, fuerunt, & erunt: non verò eorum, quæ esse poterunt, nunquam tamen erunt. Probatum conclusio, quoniam solis exemplaribus priorum rerum, non verò posteriorum, vtiatur Deus in rerum affectione.

Prima conclusio. Ideæ pro exemplari, quarum rerum sit.

Secunda conclusio. Si sit sermo de idea pro exemplari, quo Deus vti potest ad agendum, in Deo sunt ideæ omnium rerum quæ quacunque ratione esse possunt. Probatum, quoniam in Deo sunt exemplaria omnium illarum rerum, cerniturque Deus se posse vti vnoquoque eorum ad producendam eam rem, cuius habet exemplar.

Secunda conclusio.

Cognitio verò vtriusque exemplaris, tam scilicet eius, quod creatura imitatur, quando ad imitacionem illius producitur, quàm eius quod creatura poterat imitari, nunquam tamen imitabitur, quia nunquam produceretur, pertinet ad rationem practicam: quandoquidem vtraque est cognitio de modo operandi, tamen Deus per determinationem liberam

Ideæ cognitio cur sit practica.